

УДК 372.881'342.1:616.89-008

Вікторія ГАЛУЩЕНКО

м. Одеса

victoria.galushchenko@ukr.net

ВПРОВАДЖЕННЯ ЗАСОБІВ НЕЙРОБІКИ У КОРЕКЦІЙНІЙ РОБОТІ З ДІТЬМИ З ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ

У статті розглядається питання вдосконалення шляхів корекційно-логопедичної роботи з дітьми з психо-мовленнєвими порушеннями через впровадження системи кінезіотерапевтичних вправ. Визначається необхідність проведення комплексної оздоровчо-корекційної роботи з дітьми, зокрема з наявністю неврологічної симптоматики, що включає в себе м'язову релаксацію; дихальну, артикуляційну, пальчикову гімнастику; вправи на розвиток вищих психічних функцій (уваги, пам'яті, мислення) між кульову латералізацію. Обґрунтовано, що застосування цього методу вправ дає можливість розвитку дрібної моторики, кистьового захоплення руки, розвиток та корекцію когнітивних процесів, зорово-просторових уявлень; зниження стомлюваності; підвищення здатності до довільного контролю; сприяє профілактиці дислексії та дисграфії; допомагає адаптації ліворуких; розвиває міжпівкульну спеціалізацію, міжпівкульну взаємодію, синхронізацію роботи півкуль.

Ключові слова: корекційно-логопедична робота, між кульова латералізація, вправи з нейробіки, діти з порушеннями мовлення.

На сучасному етапі розвитку суспільства кількість дітей, які мають мовленнєві порушення, збільшилася порівняно з попереднім десятиліттям і має тенденцію до подальшого зростання. Тому питання розвитку мовлення дітей – одне з найважливіших у підготовці їх до школи. Повноцінний розвиток дитини, як невід'ємне право людини й одна з найважливіших завдань освіти на сучасному етапі вимагає пошуку найбільш ефективних шляхів досягнення цієї мети. Розвиток сучасної корекційної педагогіки, логопедії, неоднорідність та багатобічність мікропроявів порушень психо-мовленнєвого розвитку у дітей визначають необхідність не тільки комплексного підходу корекційної програми, але і впровадження інноваційних заходів. [1; 3; 4; 5; 6].

На даний момент виникає необхідність проведення комплексної оздоровчо-корекційної роботи з дітьми з порушеннями психо-мовленнєвого розвитку, зокрема з наявністю неврологічної симптоматики, що включає в себе м'язову релаксацію; дихальну, артикуляційну, пальчикову гімнастику; вправи на розвиток вищих психічних функцій (уваги, пам'яті, мислення).

Аналіз спеціальної літератури щодо відомих підходів до вивчення всебічного розвитку дітей з порушеннями психо-мовленнєвого розвитку виявляє поряд з безсумнівними перевагами факти недостатніх відповідностей

вимогам сучасної педагогічної науки і практики [2; 5]. Необхідність у розробці найважливіших аспектів корекційної роботи актуалізує значущість педагогічних, психологічних, психолінгвістичних та медичних досліджень, вимагає глибокої наукової і практичної проробки питань, пов'язаних з її постановкою і вирішенням.

Сучасна логопедія знаходиться в постійному активному пошуку шляхів вдосконалення й оптимізації процесу навчання і розвитку дітей на різних вікових етапах та у різних освітніх умовах, які характерні для дітей з особливими освітніми потребами [4; 8].

Сьогодні особливо актуально стоїть питання щодо володіння кожним логопедом сучасними корекційними новітніми технологіями і методиками, застосуванні їх у практичній професійній діяльності. Гостро постає проблема розробки такої програми корекції, що призведе до покращення загального психо-соматичного стану не тільки дітей, а і дорослих [3; 4].

Метою статті є розкриття змісту та впровадження інноваційних заходів у роботі з дітьми з порушеннями мовлення. Сучасний педагогічний особистісно зорієнтований процес корекційного навчання та виховання дітей дошкільного віку ґрунтується на інтерактивних технологіях, впроваджені новітніх, інноваційних, нетрадиційних форм роботи, з

залученням все більшого складу різноманітних фахівців, які працюють за єдиною індивідуально-створеною ексклюзивною схемою.

Корекційні педагоги все частіше зустрічаються з проблемою багатоаспектності, різноманітності та видозмін порушень у дітей з мовленнєвими розладами [7]. Це сприяє знаходженню та включенню у реабілітаційну роботу засобів стимулювання усіх процесів життєдіяльності у вигляді специфічних засобів. Такими засобами є вправи з нейробіки, або гімнастики мозку, що активізують міжкульову взаємодію. Ці вправи спрямовані також на розвиток різних систем координації рухів і психофізичних функцій. Відзначається також підвищення рівня емоційного благополуччя, зниження емоційної напруженості, зняття тілесних «затискачів», збільшення ступеня прийняття себе, що в підсумку призводить до підвищення рівня інтегрованості особистості.

Розвиток головного мозку дитини починається внутрішньо утробно і активно продовжується після народження. За дослідженнями фізіологів права півкуля головного мозку – гуманітарна, образна, творча – відповідає за тіло, координацію рухів, просторове і кінестетичне сприйняття. Ліва півкуля головного мозку – математична, знакова, мовленнева, логічна, аналітична. Вона відповідає за сприйняття слухової інформації, постановку цілей і побудову програм. Єдність мозку складається з діяльності двох півкуль, тісно пов'язаних між собою системою нервових волокон (мозолисте тіло). Мозолисте тіло (міжпівкульні зв'язки) знаходиться між півкулями головного мозку в тім'яно-потиличній частині і складається з двохсот мільйонів нервових волокон. Воно необхідне для координації роботи мозку і передачі інформації з однієї півкулі в іншу. Порушення мозолистого тіла спотворює діяльність дітей. Якщо порушується провідність через мозолисте тіло, то провідна півкуля бере на себе велике навантаження, а інша блокується. Обидві півкулі починають працювати без зв'язку. Порушується просторова орієнтація, адекватне емоційне реагування, координація роботи зорового і аудіального сприйняття з роботою ведучої руки. Дитина в такому стані не може сприймати інформацію на слух. Для успішного навчання і розвитку дитини одним з основних умов є

повноцінний розвиток в дошкільному дитинстві саме мозолистого тіла. Мозолисте тіло (міжпівкульна взаємодія) можливо розвинути саме через систему спеціальних кінезіологічних вправ.

Отже, для функціонування мозку як єдиного цілого, необхідно співдія півкуль, «діалог» між ними. У ході нормального, неускладненого розвитку поступово дозрівають перші волокна, пов'язуючи кору півкуль і дозволяють передавати інформацію в обох напрямках – від правої до лівої і від лівої і правої. Цей процес триває першу декаду життя дитини, а можливо, і довше, особливо інтенсивний в перші 6–7 років життя. Різні фактори, в тому числі родові травми і асфіксія, можуть викликати відхилення і уповільнення розвитку міжпівкульних зв'язків, а значить, утруднення «спілкування» півкуль мозку. Як правило, ці порушення слабшають або навіть зникають з віком. Однак у молодшому шкільному віці вони ще значні і впливають на роботу мозку як цілого, що проявляється в порушенні дворуких координацій, в труднощах навчання читання та математики. І хоча в багатьох випадках він є головною причиною, ряд дослідників відзначає, що діти, які відчують шкільні труднощі, часто мають ознаки міжкульної дисфункції, тобто недостатній взаємозв'язок правої і лівої півкуль мозку, а значить, і дефіцитом їх взаємодії.

Існують тести для визначення у дитини ознаки міжкульної дисфункції. Ці завдання не вимагають спеціальної апаратури, потрібно тільки годинник з секундною стрілкою. Отже, запропонуйте дитині виконати наступні завдання [5; 7].

Посадіть дитину за стіл, самі сядьте навпроти. Лікті дитини повинні спиратися на стіл, долоні – вільно в повітрі, причому одна рука вгору долонею, а інша – тильною стороною. Попросіть дитину одночасно перевертати долоні – одну вгору тильною стороною, іншу – вниз, причому робити це якомога швидше.

Запропонуйте дитині одночасно повертати долоні (обидві руки вгорі тильною стороною) вгору – вниз як можна швидше. При цій пробі руки дитини здійснюють дзеркальні рухи. Дослідник повинен відзначити час (у секундах), за який дитина здійснює 20 дзеркальних і 20 протилежно спрямованих рухів.

Попередньо не тільки поясніть і покажіть дитині, як треба виконувати проби, а й потренуйте її. Потім дайте їй відпочити – відволікаючи її від заняття. І лише після відпочинку, упевнившись, що дитина пам'ятає, як виконуються рухи, візьміть годинник з секундною стрілкою і замірте, скільки часу їй треба для того, щоб виконати 20 рухів в кожній з проб. Чергуючи відпочинок і завдання, повторіть проби кілька разів, щоб бути впевненим у надійності одержаного результату. Зазвичай дитина 5 років 20 дзеркальних рухів виконує за 8 сек., 20 протипомилкових рухів – за 17 сек.

Перед виконанням наступної проби просимо дитину покласти перед собою кисть ведучої руки праву – у правшів, ліву – у лівшів). Завдання полягає в безперервному постукуванні вказівним пальцем провідної руки в максимально можливому темпі. Дорослий показує дитині, як виконується завдання і додає, що постукувати треба якомога швидше. У середньому діти 5 років пробу № 3 (20 постукувань) виконують за 4–6 секунд. Час визначаємо за секундною стрілкою.

Цей тест вимагає вихідного положення сидячи, з кистями рук, що лежать перед дитиною. Завдання полягає у відстукуванні ритму «раз – два – три, раз – два – три» ...по черзі вказівним пальцем правої руки («раз – два») і лівої («три») з повільним переходом від однієї руки до іншої. Ритм треба відстукувати максимально швидко. Недоцільно пояснювати дитині словами, як виконувати завдання. Досить показати своїми руками або взяти руки дитини в свої. У середньому діти 5 років пробу № 4 (7 ритмічних постукувань)

виконують за 9–10 сек. При поганих результатах важлива консультація у фахівця.

Перед корекційними педагогами розкриваються широкі можливості інтерпретування та введення даних вправ в усі сфери ігрової та розвиваючої діяльності дітей: на заняттях з розвитку мовлення, грамоти, логоритміки, арттерапії тощо. Систематичне впровадження вправ з нейробіки у реабілітаційно-корекційній роботі з дітьми з порушеннями мовлення визначають не тільки покращення мовленнєвої діяльності, психоемоційної, рухової сфери, але і можливість окреслення у подальшому шляхів катанестичного спостереження.

Список використаних джерел

1. Айрес Дж. Ребёнок и сенсорная интеграция. Понимание скрытых проблем развития. – М.: Тервинф, 2004.
2. Адалян Л. О. Детская неврология / Л. О. Бадалян. – М.: Медицина, 1984. – 576 с.
3. Галущенко В. І. Особливості формування просодичного компонента мовлення у дітей зі стертою дизартрією: дис. ...канд. пед. наук: спец. 13.00.03. – О., 2012. – 247 с.
4. Конопляста С. Ю. Психолого-педагогічне вивчення дітей з вадами мовлення / С. Ю. Конопляста // Удосконалення підготовки науково-педагогічних кадрів в Україні: зб. наукових праць. – К.: УДПУ імені М. П. Драгоманова, 1997. – С. 112-117.
5. Кудрявцева В. Т. Психолого-педагогические принципы развивающей работы с дошкольниками // Начальная школа. – 2000. – № 7.
6. Лурия А. Р. Высшие корковые функции человека и их нарушения при локальных поражениях мозга / Александр Романович Лурия. – М.: МГУ, 1962. – 432 с.
7. Чупаха И. В., Пужаева И. Ю., Соколова И. Ю. Здоровьесберегающие технологии в образовательно-воспитательном процессе. – М.: Илекса, Народное образование; Ставрополь: Ставропольсервисшкола, 2004. – 400 с.
8. Ханнафор К. «Мудрое движение». Мы учимся не только головой. – М., 1999.

Victoria GALUSHENKO
Odessa

IMPLEMENTATION OF NEYROBIKY IN CORRECTIONAL WORK WITH CHILDREN WITH SPEECH DISORDERS

The article discusses the issue of improving ways of correction and speech therapy for children with psycho-speech disorders through the implementation of the system kinesiotherapeutical exercises. Determined the need for comprehensive health and correctional work with children, in particular with the presence of neurological symptoms, which include muscle relaxation; breathing, articulation, finger exercises; exercises for the development of higher mental functions (attention, memory, thinking) the hemispheric lateralization. It is proved that the application of this method of exercise offers the opportunity to develop the fine motor skills of the hand grip of the hand, the development and correction of cognitive processes, visual-spatial presents; reduce fatigue; increased ability to arbitrary control; contributes to the prevention of dyslexia and dysgraphia; helps adaptation left-handed; develops hemispheric specialization and interhemispheric interaction, synchronization of the hemispheres.

Key words: correctional logopedic work between lateralization ball, exercises with neyrobiiky, children with speech disorders.

Викторія ГАЛУЩЕНКО
г.Одесса

ВНЕДРЕНИЕ СРЕДСТВ НЕЙРОБИКИ В КОРРЕКЦИОННОЙ РАБОТЕ С ДЕТЬМИ С НАРУШЕНИЯМИ РЕЧИ

В статье рассматривается вопрос совершенствования путей коррекционно-логопедической работы с детьми с психо-речевыми нарушениями через внедрение системы кинезиотерапевтических упражнений. Определяется необходимость проведения комплексной оздоровительно-коррекционной работы с детьми, в частности с наличием неврологической симптоматики, которая включает в себя мышечную релаксацию; дыхательную, артикуляционную, пальчиковую гимнастику; упражнения на развитие высших психических функций (внимания, памяти, мышления) межполушарную латерализацию. Обосновано, что применение этого метода упражнений дает возможность развития мелкой моторики, кистевого захвата руки, развитие и коррекцию когнитивных процессов, зрительно-пространственных представлений; снижение утомляемости; повышение способности к произвольному контролю; способствует профилактике дислексии и дисграфии; помогает адаптации леворуких; развивает межполушарную специализацию, межполушарное взаимодействие, синхронизацию работы полушарий.

Ключевые слова: коррекционно-логопедическая работа, межполушарная латерализация, упражнения с нейробики, дети с нарушениями речи.

Стаття надійшла до редколегії 02.09.2016

УДК 378.147

Світлана ГВОЗДІЙ
м. Одеса
medicinabjd@gmail.com

ДІАГНОСТИКА ОСОБИСТІСНО-ЦІННІСНОГО КОМПОНЕНТА КУЛЬТУРИ БЕЗПЕЧНОЇ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ КЛАСИЧНИХ УНІВЕРСИТЕТІВ

У статті розглядається особистісно-ціннісний компонент культури безпечної життєдіяльності студентів, показники та способи діагностики. До прямих показників означеного компонента відносять особисті цінності, життєву стійкість, толерантність до невизначеності, прийняття ризику; агресивність та ворожість використовуються як зворотні. Автором аналізується кожний показник, пропонуються адаптовані для студентів класичного університету методики їх діагностики. Підкреслюється, що чітке уявлення про компоненти культури безпечної життєдіяльності та їх регламентовані показники дадуть можливість корекції та удосконалення методики формування культури безпечної життєдіяльності в студентів класичних університетів.

Ключові слова: культура безпечної життєдіяльності, цінності, толерантність до невизначеності, життєстійкість, агресивність, ворожість, ризик.

З давніших часів по сьогоднішній день проблема безпеки особистості була в центрі уваги як кожної окремої людини, так й цивілізацій взагалі. Людина історично протистояла силам природи, намагалась зберегти себе й своє оточення у різноманітних конфліктах державного та міждержавного характеру, а в сучасні часи – забезпечує безпеку у трудовій та професійній діяльності, у повсякденній життєдіяльності тощо. Створити абсолютну безпеку неможливо, тому необхідно всіма можливими шляхами мінімізувати ризики та знизити ймовірність виникнення небезпек, які існують для життя та здоров'я людини. Одним із таких способів є використання засо-

бів освіти для формування в особистості культури безпечної життєдіяльності.

Багато вчених досліджують проблему безпечної життєдіяльності людини з точки зору культурології. О. Василенко, Ю. Мотін, С. Проскурін вважають, що безпека – це стан, тенденції й умови життєдіяльності суспільства, його структур, інститутів, при яких забезпечується зберігання їх якісної визначеності з об'єктивно обумовленими інноваціями; такий стан, що відповідає власній природі функціонування й розвитку [14]. За думкою учених, створення середовища (соціального, економічного, екологічного тощо), безпечного для життя людей не гарантує того, що сус-